

สตรีศึกษา “ปริญาโท” และตัวฉัน

การศึกษาปริญญาโทภาควิชาสตรีศึกษา เป็นเป้าหมายต่อมา หลังจากที่ดินเรียนจบภาคปริญาตรีในสถาบันราชภัฏ การศึกษาปริญญาโททำให้ฉันมีเพื่อนเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ทั้งเพื่อนรุ่นพี่ๆ เพื่อนรุ่นน้องๆ ที่ต่างก็เข้ามาเรียนในระดับปริญญาโทสตรีศึกษารุ่นแรกในปี 2545 แบบฉัน

ในชั้นเรียนมีนักศึกษาประมาณห้าสิบถึงหกสิบคน ซึ่งฉันจำไม่ได้ชัดเจนนัก ในชั้นเรียนนั้น เพื่อนผู้ชายมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้หญิงค่อนข้างมาก กล่าวคือประมาณ 6-7 คนในขณะที่เพื่อนผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าถึง 45-50 คนในหนึ่งชั้นเรียน

การแบ่งกลุ่ม: การแบ่งเพศ

การเรียนในรุ่นที่หนึ่งนั้น นอกจากมีการเรียนในห้องเรียนแล้ว ก็จะมีการแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหรือแบ่งกลุ่มกันเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย และพร้อมที่จะนำเสนอในหัวข้อที่ได้เรียนผ่านไปแล้วยังอยู่เสมอ ๆ ก่อนที่จะหมดเวลาเรียนในแต่ละวิชา

การแบ่งกลุ่มนักศึกษามักเป็นไปอย่างง่าย ๆ ยกตัวอย่างว่านักเรียนห้าสิบคน การแบ่งกลุ่มที่ง่ายที่สุดก็คือแบ่งกลุ่มละสิบคน ก็จะแบ่งนักศึกษาได้จำนวนห้ากลุ่ม ห้ากลุ่มนั้นก็จะมีการประชุม ออกความคิดเห็น และเตรียมการเพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้วิเคราะห์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้น เป็นสิ่งที่ฉันชอบ ฉันฟังเพื่อนเสนอความเห็นกับอาจารย์ผู้สอน ฉันก็จะได้รับความรู้ที่แตกต่างออกไป และได้รับการสรุปจากอาจารย์ผู้สอนอีกครั้ง ทำให้นักศึกษาอย่างฉันได้รับความรู้เป็นอย่างดี

การแบ่งกลุ่มที่เรียกว่าง่าย ๆ นอกจากการแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละสิบคนแล้วนั้น ยังมีวิธีการอื่นๆอีก อาทิเช่น แบ่งกลุ่มตามค่าน้ำหนักเพศ เนื่องจากในชั้นเรียนมีผู้ชายน้อยกว่าผู้หญิง ก่อให้เกิดความคิดในการแบ่งกลุ่มแบบเปลี่ยนบรรยากาศเสียบ้าง

และวันนั้นก็มาถึง วันที่นักศึกษาในชั้นเรียนมีจำนวนมาก จึงมีการรังสรรค์ (Create) การแบ่งกลุ่มนักศึกษาให้แตกต่างไปจากเดิมๆเช่นที่เคยแบ่งตามกลุ่มเลขที่ของนักศึกษา

อาจารย์ผู้สอนกล่าวว่า “แบ่งกลุ่มตามจำนวนผู้ชายในห้องนี้ ให้ผู้ชายเป็นศูนย์กลาง ห้ากลุ่มนะคะ”¹ ในส่วนของฉัน ฉันนั่งอยู่ในห้องเรียน นั่งในส่วนที่เป็นที่นั่งหลังห้อง น่าแปลกตรงที่ ท่าทางของฉัน เปลี่ยนสถานะโดยอัตโนมัติ ฉันค่อยๆ เลื่อนตัวลงจากท่าทางปกติบนเก้าอี้ จนกระทั่งปลายสุดของเก้าอี้ แผ่นหลังที่พิงพนักเก้าอี้จึงถูกแทนที่ด้วยช่วงขาเกือบถึงต้นคอ สายตามองลอยไปที่เหตุการณ์หน้าห้อง หูก็ฟังอาจารย์ผู้สอนเอ่ยชื่อนักศึกษาเพื่อแบ่งกลุ่มต่อไปเรื่อยๆ ด้วยใจที่คิดว่า “มันต้องไม่มาถึงฉันอย่างแน่นอน”

อาจารย์ผู้สอนเริ่มนับ “กลุ่มที่หนึ่ง ชาตรี”²

“กลุ่มที่สองอยู่กับพฤษ”

“กลุ่มต่อไป ธนัย”

มีการแบ่งอีกกลุ่มโดยเป็นกลุ่มของ “วิว” เพื่อนผู้ชายในห้องอีกคน

ฉันหวังว่าการแบ่งกลุ่มคงจบลงแล้ว แต่ไม่เป็นเช่นนั้น อาจารย์แบ่งกลุ่มมาจนถึงกลุ่มสุดท้าย ที่คิดว่าไม่น่าจะเป็นฉันไปได้ แต่นั่นคือฉันจริงๆ

“กลุ่มสุดท้าย อยู่กับน้องป๊อก!”³

ฟังอาจารย์ผู้สอนจนจบประโยค ยังไม่ทันที่เพื่อนในห้องเรียนจะแบ่งกลุ่มได้ สักพักฉันหายตัวไป อาจเป็นเพราะ หนึ่งคืออาย สองคือไม่รู้จะทำอย่างไร ไม่เข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจเพราะฉันไม่เคยเจอเหตุการณ์อย่างนี้หลายปีแล้ว ขณะนั้นฉันหายตัวไปอยู่ที่ไหน? ฉันก็จำไม่ได้ เสียเวลาทีนั้น ฉันเดินออกมา นั่งอยู่บนบันไดทางขึ้นชั้นบนได้อย่างไร?

จำไม่ได้จริงๆ การจำเหตุการณ์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ได้เกิดขึ้นจริง มักเกิดกับเหตุการณ์ที่ทำร้ายจิตใจของเรา ไม่แปลกหากเราจะจำเหตุการณ์นั้นไม่ได้

¹บรรยาภาศที่ก่อให้เกิดการเล่าเรื่อง จาก ลูตินบ โกมลนิมิ, “ของขวัญจากวันวาน ‘สตรีศึกษา’ พื้นที่ความทรงจำ,” น.7. (อัดสำเนา)

²ขออภัยผู้เกี่ยวข้องหากมีการอ้างชื่อ ทั้งนี้เพียงเพื่อความสมบูรณ์ในเนื้อหา และเป็นส่วนหนึ่งของ “Scent of memory”

³อาจารย์ผู้สอนและอีกหลายท่านเรียกฉันอย่างนั้น แทนการเรียกชื่อจริง ชื่อ “น้องป๊อก” ก่อนข้างจะเป็นทางการที่ใช้เรียกในชั้นเรียน ทำให้เห็นได้ว่าฉันในฐานะ “น้องป๊อก” น่าจะมีความหมาย นัยยะของ “ความเป็นน้อง” อยู่ตลอดเวลา หากลองคิดเล่นๆตามไบนารีที่มีสิทธิพิเศษในชั่วหนึ่งมากกว่าอีกชั่วหนึ่งเสมอ “ความเป็นน้อง” และ “ความเป็นเพศที่สาม” ของฉัน ก็ยังไม่ใช่เป็นผู้ใหญ่ได้เต็มทีเท่ากับ “ความเป็นพี่” หรือ “ชายจริง หญิงแท้” นั่นเอง

ฉันหายตัวไปจากพื้นที่ตรงนั้นค่อนข้างนาน โดยพบว่าตัวเอง นั่งคุยกับอาจารย์ผู้สอน อยู่บนบันไดไม้ด้านข้างห้องเรียน ฉันคิดเพียงว่านี่ฉันเรียนอยู่ในห้องเรียนสตรีศึกษา พื้นที่ที่ไม่เคย คิดว่าจะมีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น พื้นที่นี้ น่าจะปลอดภัยสำหรับเรื่องพวกนี้

ในระหว่างที่คิด ฉันก็พูดออกมาด้วย

เหตุเพราะฉันรักอาจารย์ท่านนี้ ฉันจึงพูดสิ่งที่คับข้องใจให้อาจารย์ฟัง

พูดไป ... น้ำตาก็ไหลไป ... หันไปเห็นหน้าอาจารย์

อาจารย์ก็ร้องไห้เช่นกัน ...

ฉันนึกถึงช่วงงานปฐมนิเทศนักศึกษาสตรีศึกษารุ่นแรก ที่ตึกอเนกประสงค์ ทุกคน แนะนำตัวเองให้เพื่อนๆ รู้จัก ฉันนั่งข้าง พี่เพชรเทียน เหลืองสัมฤทธิ์ เพื่อนคนแรกในการเข้ามาเรียน ที่นี้ ฉันแนะนำตัวเอง ด้วย ชื่อ, นามสกุล, ชื่อเล่นและกล่าวติดตลกว่า

“ดิฉันมักจะทำให้ตัวเลข และสำมะโนประชากรของทุกที่ผิดพลาดเสมอ เพราะที่นั่นๆ ก็ ไม่รู้ว่าจะนับดิฉันว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายดี ” ...⁴

เมื่อฉันนึกถึงคำกล่าวนี้นี้ ประโยคที่ฉันได้เคยพูดออกไป ยิ่งทำให้ฉันเสียใจมากยิ่งขึ้น เหตุเพราะฉันคิดว่าฉันได้ทำความรู้จักกับทุกคนแล้ว ทุกคนเห็นฉันในสิ่งที่ฉันเป็น ทุกคนได้รับรู้ว่า ตัวฉัน ณ.ปัจจุบันนี้มีการแต่งกายในเพศสภาพแบบใด การแต่งตัวของฉันนั้น ไม่ได้ประทับตรา ตัวฉันในแบบที่เป็นอยู่อีกหรือ ทำไมเหตุการณ์นี้จึงตามมาอีกในห้องเรียน?

หลังจากที่ได้นั่งคุยกับอาจารย์ผู้สอนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ฉันก็กลับไปนั่งในกลุ่มที่ อาจารย์แบ่งไว้อีกครั้ง เพื่อนๆ พูดคุยกันถึงประเด็นนี้ ก่อนที่จะเริ่มทำงานกลุ่ม ต่อเนื่องจากที่ ทำค้างไว้ เพื่อนหลายคนพยายามปลอบใจฉัน ให้ข้อคิดเห็น แสดงความ “เข้าใจ” ฉันสังเกตได้ว่าเพื่อนหลายคน ระมัดระวังคำพูดและวางตัว ไม่ให้ฉันคิดมาก หลายเสียงพยายามที่จะ ทำความเข้าใจ ในเรื่องคำนำหน้านามกับเพศสภาพที่เกิดขึ้นกับตัวฉัน

ฉันเข้าใจดีถึงเบื้องหลังของเหตุการณ์ในขณะนี้ ฉันคิดว่าความเข้มแข็งของวาทกรรมที่ว่าด้วยเรื่องเพศ ทำหน้าที่ของมันได้เป็นอย่างดี มันครอบงำอาจารย์ผู้สอนเสียอยู่หมด ในขณะที่ อาจารย์นับรายชื่อไปพลาง ฉันก็หวังไว้ว่ามันจะไม่มาถึงชื่อของฉันอย่างแน่นอน ร่างกายที่ผ่านการ แปลงเพศรวมทั้งใบหน้าและการแต่งกายของฉันไม่สามารถต้านทานแรงของวาทกรรมได้เลย การทำงานของวาทกรรมพุ่งมาที่ฉันตรงๆ หักหน้าฉันให้อาย!

⁴ผู้ที่เตือนความจำเหตุการณ์นี้ให้กับฉันคือ “แจจ” ลูตินบ โกมลนนิ เพื่อนนักศึกษาใน สตรีศึกษารุ่นที่หนึ่ง “แจจ” ได้บันทึกเหตุการณ์นี้ไว้ในตอนต้นของ “ของขวัญจากวันวาน ‘สตรีศึกษา’ พื้นที่ความทรงจำ,” น. 3 (อัดสำเนา)

มีหลายเหตุการณ์ที่นำมาสนับสนุนการแบ่งกลุ่ม: การแบ่งเพศนี้ได้ดี นั่นคือเรื่องของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับห้องน้ำ เพื่อนช่างแต่งหน้าคนหนึ่งซึ่งเคยมีปัญหาในการเข้าห้องน้ำผู้หญิง เพื่อนคนนี้เคยเรียกห้องน้ำไว้อย่างน่าประทับใจของใครหลายคนว่า “จุดแบ่งเพศ”

ห้องน้ำ: จุดแบ่งเพศ

ห้องน้ำในสถานะที่เป็น “จุดแบ่งเพศ” ดังที่เพื่อนฉันกล่าวเช่นนั้น ก็เพราะว่า ในเวลาที่ต้องการทำธุระในห้องน้ำซึ่งอยู่ในสถานที่ที่เป็นชุมชน หรือสถานที่สาธารณะ เริ่มจากเดินหาห้องน้ำตามป้ายบอกทางไปห้องน้ำ เมื่อพบและยืนอยู่ตรงทางแยกระหว่างสองห้อง ตามธรรมดา ก็แค่มองป้ายหน้าห้องน้ำแล้วเลือกเพศที่ตนเป็นหรือเพศที่ตนแสดงเป็น ในเลี้ยววินาที ก็สามารถเปิดประตูเข้าใช้บริการได้ทันที กับเพศที่สามก็ค่อนข้างอัตโนมัติเช่นกัน แต่ต่างกันตรงที่เพศที่สามต้องใช้เวลาดัดสินใจอยู่หน้าป้ายห้องน้ำนานกว่า แม้ว่าจะอยู่ในเลี้ยววินาทีเดียวกัน เพื่อนฉันบอกว่าเธอไม่รู้สึกราวร่างกายเป็นออโตเมติก⁵ กับการเปิดประตูเข้าไป

อย่างน้อย .. เธอก็รู้สึกราวมันเป็นห้องน้ำผู้หญิง เปิดประตูห้องน้ำเข้าไปด้านใน ถ้าคนเยอะก็ต้องต่อแถว ต่างคนต่างก็มองหน้ากัน!

เพื่อนของฉันเล่าว่า บางครั้งเธอก็ลำบากใจ เพราะก็รู้ทั้งรู้ว่า她是ห้องน้ำผู้หญิง เกรงใจที่ต้องเข้าไปใช้พื้นที่ร่วมกัน เหมือนกับการเข้าไปแย่งที่นั่งของผู้หญิงเพราะทุกคนที่เข้าห้องน้ำ ต่างก็มีกิจธุระที่ต้องการใช้ห้องน้ำเหมือนกัน และธุระนั้นๆ ก็เป็นธุระที่ค่อนข้างด่วนของแต่ละคน เพื่อนยังกล่าวอีกว่า ในบางครั้งเธอก็ต้องคิด เพราะเธอเป็นกะเทย เธอจึงต้องใช้ความคิดทุกครั้งที่จะเปิดประตูเข้าห้องน้ำ

ครั้งที่เพื่อนจะเข้าห้องน้ำผู้ชาย ก็เกรงใจอีกเช่นกันเพราะทุกสายตาก็จะจ้องมอง กิ่งตำหนิด้วยสายตาว่า “เธอจะเข้ามาในนี้ทำไม ?” บางคนถึงกับคิดว่า “อยากดูอะไรถึงได้เข้ามา!”

นั่นเป็นสาเหตุให้เธอกำลังกับเพื่อนๆ ว่า “ ‘ห้องน้ำ’ คือ ... จุดแบ่งเพศที่ยอดเยียม”

ต้องขอให้รายละเอียดของเพื่อนคนนี้เสียก่อนเป็นอย่างแรก เพื่อนเป็นคนที่มีความคล่องตัว ง่าย ๆ ง่ายจนเลยไปถึงการแต่งตัวในแต่ละวัน ซึ่งแน่นอนเพื่อนมีจุดหมายในชีวิตว่า อยากแต่งตัวเป็นผู้หญิง แต่เพื่อนก็ไม่ได้มองว่าการแต่งตัวเป็นผู้หญิงจะต้องเลยไปถึงแปลงเพศถึงจะสมบูรณ์ ในกระบวนการแต่งกายเป็นเพศหญิง เพื่อนจึงเลือกที่จะผ่าตัดแค่เสริมหน้าอกเป็นอันดับแรก ซึ่งการผ่าตัดเสริมหน้าอกทำให้เพื่อนมั่นใจในการแต่งตัวมากขึ้น

⁵ Automatic - อัตโนมัติ

แต่ด้วยข้อมูลของเพื่อนที่กล่าวมาว่าเป็นคนง่าย ๆ เพื่อนจึงไม่เคยปราณีในการแต่งตัว มีอะไรอยู่ใกล้ตัวก็หยิบมาสวมใส่ได้ง่าย ๆ และเพื่อนก็เป็นคนที่ไม่เคยไ้ผ่ผมายาว เวลาที่เพื่อนแต่งตัวแล้วจึงไม่ได้ดูเป็นผู้หญิงเสียทีเดียว แต่ดูเป็นคนที่ผ่านการผ่าตัดเสริมหน้าอกมาแล้ว เสียมากกว่า ยิ่งโดยเวลาที่เพื่อนคนนี้ไปทำงาน เพื่อนทำงานเป็นช่างแต่งหน้าในกองถ่ายละคร ยิ่งทำให้ความปราณีตในการทำให้ตัวเองสวยงามแทบจะไม่มีเหลือ เพราะงานในกองถ่ายเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา หากใช้เวลาถ่ายทำเกินกว่าเวลาที่นัดผู้ร่วมงานไม่ว่าจะเป็นนักแสดง, ทีมเสื้อผ้า, ฝ่ายอาหาร, สถานที่และทีมช่างไฟไว้ กองถ่ายก็จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ทำให้บุคลากรที่ร่วมงานในกองถ่ายต้องทำงานแข่งกับเวลาและจำนวนนักแสดงในแต่ละวัน

ในแต่ละเดือน ในวันที่ทุกคนมีเวลาว่างตรงกัน เพื่อนคนนี้ก็กับฉันและเพื่อนคนอื่นๆ ก็มักจะนัดกันเพื่อจะไปเดินเล่นในห้างสรรพสินค้า หลังจากที่เราเจอกัน ต่างก็ชวนกันไปเดินเล่นทานข้าว ดูหนัง และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาถึงสองชั่วโมงในโรงภาพยนตร์ เราจึงชวนกันไปเข้าห้องน้ำ ฉันเป็นตัวตั้งตัวตีเพราะตึมน้ำอัดลมไปเยอะในขณะดูหนัง ทุกคนก็เข้าใช้ห้องน้ำเช่นกัน หลังจากที่ฉันทำธุระเสร็จ ฉันกำลังจะเปิดประตูห้องน้ำ ก็ได้ยินเสียงไวววายอยู่ด้านหน้าห้องน้ำ ฉันจึงเปิดประตูออกมาดู พบว่ามีพนักงานรักษาความปลอดภัยเพศชายสองคน คนหนึ่งจับแขนเพื่อนช่างแต่งหน้าของฉันไว้ อีกคนก็คอยกั้นไม่ให้เพื่อนของฉันเข้าไปในห้องน้ำ เพื่อนทุกคนต่างก็ส่งเสียง ถกเถียงกันว่าทำไมถึงไม่ให้เพื่อนคนนี้เข้าห้องน้ำ ฉันโกรธมาก โกรธแทนเพื่อน และรู้สึกท้อใจว่าไม่ยุติธรรมเอาเสียเลย จะให้เพื่อนของฉันเดินหน้าอกตั้งเข้าห้องน้ำผู้ชายหรืออย่างไร? และใช้เหตุผลอะไรที่ห้ามเพื่อนของฉันเข้าห้องน้ำหญิง?

เราทั้งหมดเดินลงไปที่ห้องพักรับรองของห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นห้องพักของใครก็จำไม่ได้เสียแล้ว เพราะในเวลานั้นก็ไม่ได้สนใจ คิดอยู่เพียงแค่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับเพื่อนของฉัน พนักงานก็ตามลงมาด้วย ในมือข้างหนึ่งของพนักงานก็ยังจับแขนเพื่อนไม่ต่างอะไรกับคนที่มีความผิดและถูกจับกุม บรรยากาศในการถกเถียงมีลักษณะเป็นการทะเลาะ

ฝ่ายรักษาความปลอดภัยก็พูดเสียงดังว่า “คุณจะเข้าห้องน้ำหญิงได้อย่างไร คุณเป็นผู้ชาย”

เพื่อนอีกคนก็ถามว่า “แล้วจะให้เพื่อนของฉัน เข้าห้องน้ำผู้ชายหรือ?”

เถียงกันไปเถียงกันมาจนเหนื่อย ก็ไม่ได้ข้อสรุปอะไร เพราะต่างก็มีการทำความเข้าใจเพศสภาพที่แตกต่างกัน และการแบ่งประเภทมนุษย์ตามเพศสรีระนั้นก็แคบเกินไปที่จะอธิบายคนแต่ละคนได้ สุดท้ายพวกเราก็ต้องเดินออกมาจากห้องนั้นโดยที่ไม่ได้ข้อสรุปใดๆ อยู่ดี

ฉันก็เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับ “จุดแบ่งเพศ” ไม่แพ้ไปจากเพื่อนของฉัน แต่เป็นประสบการณ์ในส่วนที่ไม่มีการถกเถียงหรือทะเลาะแบบในกรณีของเพื่อนข้างต่งหน้า แต่ฉันคิดว่า เป็นความแนบเนียนของการแบ่งประเภทมนุษย์ตามเพศภาวะอันไม่มีความละเอียดเพียงพอ ความละเอียดนั้นทำให้ฉันสะอึกใจได้ทีเดียว

ในระหว่างช่วงเวลาที่เรียนที่ สตรีศึกษา ฉันก็ต้องใช้ห้องน้ำ อย่างน้อย คือหนึ่งครั้งต่อการมาเรียนหนึ่งวัน เพราะในหนึ่งช่วงเวลาเรียนที่สตรีศึกษาใช้เวลาค่อนข้างนาน กล่าวคือสามชั่วโมงต่อการเรียนหนึ่งวิชา การเข้าห้องน้ำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่แล้ว บางคนรอเข้าพร้อมกับเพื่อนๆ ตอนพักครึ่งชั่วโมงเรียน บางคนก็ขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนเข้าห้องน้ำในขณะที่อาจารย์ผู้สอนยังไม่ปล่อยพัก ส่วนมากฉันมักจะไม่ว่างเวลาพัก เนื่องจากฉันไม่ยกรอเข้าห้องน้ำเวลาที่คนมาก และเมื่อปวดปัสสาวะ ฉันจึงไม่รอ และมักจะยกมือขออนุญาตเข้าห้องน้ำทันที

วันนั้นฉันเข้าเรียนและนั่งเรียนไปจนถึงเวลาพักเบรกทานกาแฟและเข้าห้องน้ำ ฉันจึงเดินไปเข้าห้องน้ำพร้อมกับเพื่อนๆ จุดหมายปลายทางคือห้องน้ำหญิง เดินคุยกันไปเรื่อยๆ บางคนก็คุยกันเรื่องที่เรียนผ่านมา บางคนก็คุยกันเรื่องบ้านที่ยังไม่เสร็จ บางคนก็ถามถึงงานที่ได้รับมอบหมาย เรามากันหลายคน ... เดินกันมาเรื่อยๆ จนถึงห้องน้ำ ต่างก็เดินเข้าไป ฉันเดินรั้งท้ายกลุ่มเพื่อน ฉันจึงมาถึงห้องน้ำช้ากว่าเพื่อนคนอื่นๆ เพื่อนคนหนึ่งซึ่งก้าวเท้าห้องน้ำไปก่อนหน้าฉัน ในขณะที่ตัวของเธอเข้าไปในห้องน้ำแล้วนั้น เธอหันหน้าออกจากห้องน้ำ และบอกฉันว่า

“ มา ! เข้ามาด้วยกัน”

คำชวนของเพื่อน ทำให้ฉันสะดุด ... ยืน ... และก็นึก

“ทำไมเธอจึงต้องชวนฉันเข้าห้องน้ำ?”

ประโยคเชิญชวนของเพื่อน ทำให้ฉันรู้สึกไม่ปกติ หากฉันเดินมาคนเดียว ฉันก็คงเข้าห้องน้ำไปแล้ว เพื่อนพูดเหมือนกับว่าเธอเป็นเจ้าของพื้นที่ เธอเป็นเจ้าภาพที่เชิญเชิญให้ฉันเข้าไปทำกิจธุระในห้องน้ำทางเพศของเธอ

เพื่อนไม่ได้ผิด ในความรู้สึกลงใจของฉัน เธอออกจะดูมีความเป็นมิตรและให้เกียรติฉันเสียด้วยซ้ำ แต่การให้เกียรติของเพื่อนนั้นทำให้ฉันนึกไปถึง อ.มีแกน ซินนอตต์ (Megan Sinnott) ซึ่งเคยยกตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องของ “การให้เกียรติ” ให้นักศึกษารุ่นที่หนึ่งฟังในชั้นเรียนสตรีศึกษา อาจารย์บอกว่าเวลาที่ผู้ชาย ไปทานข้าวกันผู้หญิงในร้านอาหาร ตามธรรมเนียมปฏิบัติที่ถือกันว่าเป็นทางการ ผู้ชายที่เป็นสุภาพบุรุษ (Gentelman) จะเป็นฝ่ายเปิดประตูให้ผู้หญิงที่เป็นสุภาพสตรี (Lady) เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่สุภาพสตรีได้เดินเข้าไปในร้านอาหารเสียก่อน ซึ่งหลังจากเดินเข้าไปในร้านอาหารแล้วนั้น ผู้ชายที่เป็นสุภาพบุรุษก็ต้องเลื่อนเก้าอี้ออกจากโต๊ะอาหารเพื่อให้สุภาพสตรีเข้าไปนั่งได้อย่างสะดวก อาจารย์มีแกนกล่าวว่า ในสตรีนิยมบางกลุ่มมองว่า นั่นกลับเป็นวิธีการดูถูกผู้หญิงด้วยซ้ำ เห็นว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นเพศที่ต้องได้รับการดูแล

ส่งผลให้ ผู้ชายก็ยังเป็นช้างเท้าหน้า เป็นเพศผู้นำ ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง เป็นเพศผู้ตาม ตอกย้ำให้ภาพของการเป็นเพศหญิงกลายเป็นภาพของอันดับที่เป็นรองจากเพศชายอยู่เสมอ และหากนำมาใช้กับการนิยามของเพศที่สาม เพศที่สามก็จะยิ่งกลายเป็นเพศอื่นๆหรือเป็นคนอื่นที่ห่างไกลออกไป จนต้องได้รับการเชื้อเชิญเข้าใช้พื้นที่ของเพศหญิง เพื่อนเองก็รู้ไม่เท่าทันค่านิยมอุดมการณ์ต่างๆ ที่แฝงฝังอยู่อย่างแน่นหนาและลึกซึ้งในตัวของแต่ละบุคคล ทั้งที่เราต่างก็ผ่านการเรียน ทฤษฎีเรื่องความเป็นอื่น (The Other), ทฤษฎีหลังอาณานิคม (Post Colonial) แนวคิดทฤษฎีเหล่านี้เคยชี้ให้เราได้เห็นถึง กระบวนการ การทำงานที่แบ่งคนที่ไม่เหมือนกับตัวเองให้กลายเป็น คนอื่น เป็นคนที่ไม่ใช่พวกของตัวเอง เป็นกระบวนการที่มีทั้งกดทับและยังเปื้อนขับให้เพศที่สามห่างออกไปจากตัวของสองเพศ เพื่อนเพศหญิงจึงเปรียบเสมือนชาวตะวันตก ที่ได้จัดวางผู้คนต่างเผ่าพันธุ์อย่างเช่น เพศที่สามและกะเทยให้กลายเป็น “คนพวกอื่น” (The Other) ที่แปลกแยกไปจากตนและเพศของตน ดูได้จากการเรียกให้เข้ามาในพื้นที่ของตน อีกทั้งยังจัดให้เพศที่สามอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าเพราะว่าเพศที่สามต้องอาศัยใช้ห้องน้ำของผู้หญิง เพื่อเป็นการเปิดทางสู่ปฏิบัติการเชิงอำนาจต่อผู้คนเพศที่สาม⁶

จนปัจจุบันนี้ฉันได้มีโอกาสเรียนร่วมกับนักศึกษาศรีศึกษารุ่นอื่นๆ ฉันยังได้พบกับคำถามเกี่ยวกับ “จุดแบ่งเพศ” อย่างเช่น ปัญหาในการใช้ห้องน้ำ ซึ่งฉันคิดว่าเป็นคำถามยอดฮิตของผู้ถามที่ต้องการคำตอบอย่างชนิด “เห็นจะๆ เห็นชัดๆ” จึงเลือกที่จะถามกะเทย ซึ่งเป็นเพศที่มีรากฐานทางแนวคิดมาจากความไม่ปกติและเบี่ยงเบน อันเป็นคำถามที่บางครั้งก็อาจไร้ซึ่งคำตอบ

นักศึกษาหญิงรุ่นใหญ่ ผู้ที่มีท่าทางเป็นผู้นำของชั้นเรียน ทุกครั้งที่ฉันเจอกับเธอ เธอมักจะใส่เสื้อยืดขาวและนุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อสูทสีเข้มทับทุกครั้ง เธอชอบผมด้านข้างแบบศรีษะเหลือความยาวของเส้นผมด้านข้างไว้เล็กน้อย ปล่อยปลายผมเส้นที่ไม่ตรงนักเคลียดันคอ และไม่เคยเห็นเธอแต่งหน้ามาเรียน ฉันไม่ได้บอกเธอเป็นทอมหรือเป็นเพศอื่นใด ฉันบอกได้ก็เพียงแค่รายละเอียดของเธอ

ในวันนั้น ฉันนั่งรอในห้องเรียนก่อนที่จะถึงเวลาเข้าเรียน เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาเรียน และอาจารย์ผู้สอนก็ยังไม่เข้ามา จึงดูเป็นเวลาว่างๆบางคนนั่งคุยกัน บางคนนั่งอยู่คนเดียว ฉันนั่งอยู่หลังห้องแถวสุดท้าย เธอเดินตรงเข้ามาถามฉันเกี่ยวกับเรื่องปัญหาในการใช้ห้องน้ำของฉัน

⁶ศ.นพพร ประชากุล ได้เคยอธิบายเรื่อง แนวคิดสกุล “หลังอาณานิคม” (Postcolonialism) ไว้ในบทความ คัดสร้างต่างสรรค์ นิตยสารสารคดี, น.156-160.(อัดสำเนา) ซึ่งเป็นเอกสารประกอบการสอนในวิชา การศึกษาเอกเทศ ในหัวข้อ แนวคิดยุคหลังอาณานิคมและสตรีนิยม (Post Colonialism and Feminism) ของนักศึกษาศรีศึกษารุ่นที่หนึ่ง

ฉันมองเธอและกำลังที่จะก้มหน้าลงเช่นเดิม เธอยกไหล่แบบเท่ๆเหมือนที่ฉันเคยเห็น “ป๊อ อัญชลี” ทำเวลาร้องเพลง

เธอยืมให้ฉัน และเอ่ยชื่อเต็มของฉัน เธอถามฉันว่า “... อยากรู้ว่ามีปัญหาในการใช้ห้องน้ำ อย่างไรบ้าง?”

ฉันเงยหน้าขึ้นมองเธอ และถามเธอว่า “ปัญหาอะไรคะพี่?” (เนื่องจากเธอดูอาวุโสกว่าฉัน)

เธอตอบว่า “เวลาเข้าห้องน้ำใช้ห้องน้ำอะไร ผู้ชายหรือผู้หญิง?”

“และมีปัญหาอะไรในการใช้ห้องน้ำหรือไม่?” เธอถามเพิ่ม

“ไม่มีปัญหาอะไรนะคะ” ฉันตอบ

ตอนนี้ฉันเริ่มรู้สึกแล้วว่าทำไมเธอถึงถามฉันแบบนี้ เธอเห็นว่าฉันเป็นกะเทย “กะเทยต้องมีปัญหาในการใช้ห้องน้ำ” ฉันคิด เธอจึงมีไอดีเดียวที่จะทำงานชิ้นนี้ส่งอาจารย์ประจำวิชาของเธอ

เมื่อเห็นดังนั้น ฉันจึงไม่ได้ให้คำตอบกับเธอ แต่กลับกัน ฉันถามเธอตามภาพเสนอที่ฉันเห็น บ้างว่า

“แล้วพี่มีปัญหาอะไรบ้างเวลาที่พี่เข้าห้องน้ำ พี่เข้าห้องน้ำหญิงหรือชายคะ?”

เธอไม่ตอบ และอึ้งๆไป

ฉันจึงบอกเธอเพิ่มไปว่า “พี่ลองไปหาหนังสือชื่อ Female Masculinity⁷ ของ Judith Halberstam อ่านดูสิพี่ มันน่าจะนำมาใช้ได้นะคะ ... โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพี่ ... เพราะ Judith บอกเล่าประสบการณ์ของตัวเองในการใช้ห้องน้ำสาธารณะของผู้หญิง Judith มักถูกมองและถูกตั้งข้อสงสัยว่า เป็นผู้หญิงหรือผู้ชายกันแน่? จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ห้องน้ำอยู่บ่อยๆ เพราะ Judith เป็นผู้หญิงที่มีความเป็นผู้ชายสูง⁸

ฉันอยากบอกกับเธอว่า “Judith Halberstam อาจไม่เหมือนกับพี่ตองที่ร่างกายของ Judith ที่คนทั่วไปดูแล้วมักไม่แน่ใจว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง แต่พี่ดูเหมือนผู้หญิงที่แต่งตัวเป็นผู้ชาย ”

ฉันบอกเธออีกว่า “ลองอ่านดู แล้วพี่อาจจะนำไปใช้ในงานของพี่ได้นะคะ”⁹

⁷ข้อมูลหาก “พี่คนนั้น” ต้องการอ่านเพิ่ม Halberstam, Judith, Female Masculinity (London:Duke University Press, 1998)

⁸ขยายความโดย วรณัฐ จรุงรัตนพงศ์, “เรื่องเพศ ... ธรรมชาติหรือถูกทำให้เป็นธรรมชาติ?”, Scale 1(January-February):10.

⁹คำพูดที่เกิดขึ้น ไม่ได้มาจากการบันทึก แต่ได้เรียบเรียงจากความทรงจำ

หลังจากวันนั้น เวลาที่เจอกันเธอก็ไม่เคยถามฉันถึงเรื่องการใช้ห้องน้ำอีกเลย

ยิ่งไปกว่านั้นดูเหมือนเธอจะไม่ค่อยมีการพูดคุยอะไรกับฉันอีก เหลือเพียงก็แต่รอยยิ้มสำหรับการทักทายในเวลาที่เจอหน้ากันเท่านั้น

“จุดแบ่งเพศ” เป็นมากกว่าสถานที่ปล่อยของเสียที่ออกมาจากร่างกาย ในฐานะที่เป็นห้องน้ำ หรือห้องส้วม “จุดแบ่งเพศ” เป็นศูนย์รวมของประวัติศาสตร์ทางเพศอันยาวนาน ที่ย้ำความแตกต่างระหว่างมนุษย์ออกภายในปริบทา เลี้ยววินาที เพียงป้ายสัญลักษณ์บอกเพศด้านหน้าห้องน้ำ ก็ทำให้ผู้เข้าใช้สามารถประมวลได้ว่า ตัวเองคิดว่าตนเป็นเพศใด ควรเลือกเข้าห้องใด และต้องมีคุณสมบัติอย่างไรในการเข้าใช้ห้องน้ำที่เลือก

“จุดแบ่งเพศ” เสมือนเครื่องมือของค่านิยม อุดมการณ์ ที่แสดงความแตกต่างอย่างสุดขั้วของเพศสภาพอันถูกแบ่งออกตามการประกอบสร้างทางวัฒนธรรม ชี้ให้เห็นถึงภาพความต่างระหว่างหญิงและชายที่ต่างฝ่าย ต่างก็มีข้อบ่งชี้ที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ผู้หญิงเข้าห้องน้ำนานกว่าผู้ชาย เพราะผู้หญิงเป็นเพศที่มีความสะอาด ต้องแต่งหน้าทำผมเสริมความงาม, ห้องน้ำผู้ชายมีกลิ่นแรงกว่าห้องน้ำผู้หญิงเพราะผู้หญิงมีภาพของกุลสตรีที่มีความเรียบร้อย ความสะอาดมากกว่าผู้ชาย (ซึ่งผู้ชายมีภาระกิจที่ใหญ่หลวงในโลกกว้าง มากกว่าเพศหญิง จึงทำให้เพศชายไม่มีเวลาให้กับความสะอาด อีกทั้งเป็นผู้นำและช่างทำหน้าจึงไม่มีเวลาและไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของผู้หญิง) หรือมารยาทในการ “ฉี่ไว้เสีย” ของเพศหญิงล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในความคิดเพียงเห็นป้ายสัญลักษณ์ ด้านหน้าห้องน้ำ

ห้องน้ำในฐานะ “จุดแบ่งเพศ” ในความหมายที่ใช้กับเพศที่สาม ไม่เพียงบอกแค่ความแตกต่างระหว่างเพศ แต่ยังเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เพศที่สามถูกถ่วงออกเสมือนเป็นคนนอก สังคมให้เห็นความแตกต่าง (ที่สร้างขึ้น) อย่างแท้จริง มีการสร้างลักษณะของแต่ละเพศเพื่อให้คนในสังคมตรวจสอบผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเข้าใช้ห้องน้ำ อาจด้วยสายตา หรือการกระทำ หากเพศที่สามมีคุณลักษณะไม่เพียงพอที่จะเข้าใช้ห้องน้ำหญิง เพศที่สามต้องจำยอมที่จะต้องถูกขับออกไป (Ejection) จากจุดแบ่งเพศนั้น ไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม หรือหากเพศที่สามมีคุณลักษณะผ่านเกณฑ์ เช่นดูไม่ออกว่าเคยเป็นเพศชายมาก่อนหรือเห็นว่าแปลงเพศมาแล้ว แม้แต่เห็นว่าเป็นเพื่อนกัน ก็สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ แต่ในฐานะของ “แขกรับเชิญ”

มีคนนำเสนอความคิดให้สร้างห้องน้ำสำหรับเพศที่สามขึ้นมาต่างหากและแบ่งการใช้ให้ชัดเจน แต่โดยทัศนะของฉันเอง คิดว่า หากมีการสร้างห้องน้ำที่แบ่งประเภทเช่นนั้นจริง น่าจะมีแนวโน้มให้การแบ่งประเภทมนุษย์นั้นแข็งแรงแงยิ่งขึ้น เป็นการทำให้ความแตกต่างหลากหลายที่พยายามชี้ให้เห็นนั้นกลายเป็นแตกแยกเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นพวกเขา เป็นพวกเรามากยิ่งขึ้น และยังเปิดทางให้วาทกรรมว่าด้วยความเป็นอื่นที่ใช้แบ่งประเภทมนุษย์มีเทคนิค วิทยาการอันล้ำสมัย ออกมาใช้กับเพศที่สามได้อีกหลายรูปแบบ

หลังจากที่ฉันคิดเช่นนั้นไม่นาน ก็มีข่าวว่าวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง มีการสร้างห้องน้ำสำหรับ “สาวประเภทสอง” ตามข่าวบอกว่าได้รับความนิยมอย่างมาก ใครที่มาวัดแห่งนี้ก็ต้องมาดูห้องน้ำที่ทางวัดจัดสร้างขึ้น เนื้อข่าวบอกอีกว่าคนที่ผ่านไปผ่านมาโดยส่วนมากมีอาการข้าม และยังเป็นเรื่องแปลก สำหรับบุคคลทั่วไปที่เห็นป้ายแล้วพากันข้ามหัวเราะชอบใจไปตามๆกัน เพราะป้ายสัญลักษณ์ห้องน้ำมีลักษณะเป็นป้ายขนาด กว้าง 50 ซม. ยาวประมาณ 150 ซม. สีน้ำเงิน มีสัญลักษณ์ตัวคนเป็นชายและหญิง และคนพิการโดยป้ายแบ่งออกเป็นสี่ช่อง ช่องแรกเป็นรูปของผู้ชายและผู้หญิงตามลำดับสัญลักษณ์ ช่องที่สามเป็นเป็นรูปสัญลักษณ์คนครึ่งชายครึ่งหญิง ด้านหนึ่งสวมกระโปรงผอมยาว อีกด้านสวมกางเกงผอมสั้นอยู่ในตัวเดียวกัน พร้อมมีลูกศรชี้เข้าไปในห้องน้ำเขียนว่า “สุขากะเทย”¹⁰

เพศที่สามไม่ว่าจะอยู่ในเพศสภาพใด ไม่ว่าจะเป็น “หนุ่มสวย” ‘สาวประเภทสอง’ ‘กะเทย’ ‘ตุ๊ด’ ” แล้วแต่จะเรียกหรือให้ลักษณะเฉพาะตามชื่อของการแบ่งประเภทรูปนั้น วิธีการง่ายๆ ที่ใช้จัดการกับเพศที่สามก็ยังเป็นการนำค่านิยมที่ว่าด้วยเพศที่สามอันพูดถึง ความตลก ความแปลก อันมีรากฐานมาจากวาทกรรมทางการแพทย์ที่บอกว่ากะเทยเป็นคนผิดปกติ นำมาพูดซ้ำตอกย้ำให้เห็นภาพเสนอที่ตลก ขบขัน นั้นๆขึ้นมาทุกครั้งที่มีการพูดถึงเพศที่สาม แต่วิธีการที่ว่าง่ายยันั้นกลับทรงพลังในการทำให้เพศที่สามดูแปลกแยก และแตกต่างออกไป ไม่ว่าจะอีกนานแสนนานแค่ไหน ความหมายนั้นๆจะยังคงอยู่เช่นเดิม

ที่จริงแล้วคำว่า “จุดแบ่งเพศ” ที่เพื่อนฉันพูดขึ้นมาเล่นๆเพื่อสร้างความขบขันให้กับกลุ่มเพื่อนในวันนั้น กลับเป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโปง ทำให้เห็นความแนบเนียนในภาพสัญลักษณ์ป้ายบอกเพศหน้าห้องน้ำได้อย่างไม่ใช่เล่น ทำให้เห็นถึงกระบวนการต่างๆในการจัดลำดับและจัดประเภทของมนุษย์ กระบวนการที่สร้างความเหนือกว่า ความเป็นรอง ระหว่างเพศต่างๆ รวมถึงสร้างความเป็นอื่นให้กับมนุษย์ ทั้งด้วยความที่ปัจเจกไม่รู้เท่าทันเกมส์ของวาทกรรมและสังคม แม้ว่าจะมีทฤษฎีทางสตรีศึกษาอยู่ในมือแล้วก็ตาม

ทำตัวดี แต่อย่าเด่น จะเป็นภัย

¹⁰ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดฉบับวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2551 ปีที่ 18 ฉบับที่ 6355 หน้าที1ในหัวข่าว่า “ฮือฮา ส้วมกะเทย พระจัดให้ หนุ่มสวย กรีดล้นวัด”

ที่ฉันได้ประมวลเหตุการณ์ในประสบการณ์ของฉัน ทำให้ฉันพบว่า แทบทุกกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น มักมาจากการต้องการจัดประเภทของมนุษย์ให้เข้าสู่ความเรียบร้อย ความถูกต้อง ความชอบธรรม ของการจัดระเบียบสรรพสิ่ง ที่บอกว่าถ้าเธอเป็นผู้หญิงเธอก็จะอยู่ในหมวดของผู้หญิง ต้องมีพฤติกรรมแบบที่ผู้หญิงพึงจะเป็น และต้องเป็นผู้หญิงที่ดีอีกด้วย หรือถ้าเธอเป็นผู้ชายเธอก็จะอยู่ในหมวดของผู้ชายที่เป็นสุภาพบุรุษ เป็นหัวหน้าครอบครัวฯ ถ้าเธอเข้ากลุ่มนั้นๆ ไม่ได้ ก็หมายความว่าเธอเบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ ซึ่งเมื่อเธอเบี่ยงเบนเสียแล้ว เธอก็จะต้องเบี่ยงเบนแบบมีความหมายตามค่านิยมของ “ความเบี่ยงเบน” เธออาจต้องดูแปลกๆ อาจจะต้องตลก อาจจะต้องชอบผู้ชายแบบชนิดบ้าคลั่ง มีอารมณ์ทางเพศรุนแรง หรือเธออาจต้องเรียบร้อยยิ่งกว่าผ้าพับไว้ๆ เธอก็จะได้รับการยอมรับว่าเธอนั้น เบี่ยงเบนได้สมบูรณ์แบบแล้ว

จะอย่างไรก็ตามแต่ หากไม่ทำตามค่านิยมที่วางไว้ ก็อาจอยู่ในสังคมได้แต่ต้องรอลงว่า จะมาถึงเมื่อไหร่ ที่สังคมจะเข้ามาจัดระเบียบถึงตัวอีกที ฉันก็ย้อนไปถึงขณะที่ยังมีวิชาเรียนที่สตรีศึกษา มีการบ้านค่อนข้างมาก ทำให้ฉันต้องนอนดึกแทบทุกคืน ช่วงนั้นหลังเที่ยงคืน ก่อนที่สถานีโทรทัศน์บางสถานีจะหยุดพักการออกอากาศ มักได้ยินเพลงปิดสถานีที่คุ้นเคย พร้อมกับภาพสวยๆ ที่เป็นบรรยากาศของสถานที่สำคัญในประเทศไทย

“ข้า ... คือคนไทย ไม่เคยล้มชาติพันธุ์ จะอยู่ที่ใด จะตายที่ใด วิญญาณ ... ก็เป็นคนไทย จะอยู่ที่ใด จะตายที่ใด วิญญาณ ... ฉันก็เป็นคนไทย”

ฉันชอบวิธีการร้องของเงินเงิน ไม่ใช่ชอบที่เนื้อเพลงฉันจึงจำเพลงนี้ได้ ฉันนึกถึงหน้าของ เงินเงิน บุญสูงเนิน หรือประเทีย บุญสูงเนิน¹¹ นักร้องเสียงมีคุณภาพ¹² เงินเงินมีชื่อเสียงในฐานะนักร้องสาวประเภทสอง ทั้งร้องเพลงในคอกเทลลานจ (Cocktailounge) ถึงคืนละเจ็ดแห่ง และได้ออกอัลบั้มอีกสองสามอัลบั้ม การปรากฏตัวของเงินเงินในสังคม เป็นการ “ฝ่า” คำว่าสาวประเภทสองออกมา ให้เห็นว่า สาวประเภทสองก็มีรูปแบบที่สามารถออกมาในสื่อ โดยไม่ต้องหลบซ่อน หรือ “แอบ” ทำตัวปิดบังว่าเป็นผู้หญิง เงินเงินเป็นแบบอย่างให้กับกะเทยรุ่นน้องๆว่า ภาพของกะเทยสามารถเปิดเผยได้ “โดยไม่ต้องหลอกว่า ‘นี่คือผู้หญิง’ ”

¹¹ เพื่อให้ทราบว่าผู้เขียนเป็นแฟนพันธุ์แท้ของเงินเงิน จึงขอให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันเงินเงินเปลี่ยนชื่อเป็น พรประเทีย บุญสูงเนิน และใช้ชีวิตอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

¹² ตัดสินจากที่ เงินเงินเข้าประกวดร้องเพลงของสยามกลการ เวทีที่มีชื่อเสียงและผลิตนักร้องชั้นนำออกมามากมาย อาทิ ธงไชย แมคอินไตย์ ที่ได้รับรางวัลในปีเดียวกัน เงินเงินได้รับรางวัลนักร้องดีเด่นในปี 2527 อีกทั้งเงินเงินยังมีอัลบั้มเพลงเดี่ยวของตนเองออกวางตลาดมากกว่าสองอัลบั้ม อันได้แก่ “ฉันก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่ง” และ “ข้าคือคนไทย”ฯ

ทุกครั้งที่เงินเงินให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ เงินเงินพูดเต็มเสียง ไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ ที่มักทำเสียงให้เล็ก ชนิดที่เรียกว่า “หนีบเสียง” เวลาพูดคุย

บทเพลงในอัลบั้มแรกของเงินเงิน มีเพลงที่นิยมและเป็นชื่อเดียวกับอัลบั้มชื่อ “ฉันก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่ง” แต่ในอัลบั้มเดียวกันนั้นมีเพลง “ต้องสู้ จังหวะ” เป็นเพลงที่นิยมมากกว่า เนื้อเพลงเป็นการให้กำลังใจ และมีเนื้อหาให้ปลงกับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วต่อสู้ อย่าทำตัวเป็นคนไร้ค่า ด้วยเนื้อหาเพลงเช่นนี้ เพลง “ต้องสู้ จังหวะ” ของเงินเงิน จึงเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมไม่เพียงแคในกลุ่มเพศที่สาม

แต่ทั้งชายจริง หญิงแท้ ต่างก็ชอบและนำมาร้องในโอกาสสำคัญ¹³ เมื่อเพลงเป็นที่สนใจและถูกนำไปใช้ในวงกว้าง เงินเงินจึงมีอัลบั้มที่สองตามมาในชื่อ “ข้าคือคนไทย”

ฉันจำได้ว่า เงินเงินเปลี่ยนภาพจากการแต่งตัวเซ็กซี่ในอัลบั้มแรก ที่คนรู้จักและยอมรับในความเก๋ที่เป็นกะเทย และเป็นนักร้องออกอัลบั้มเป็นที่นิยม แต่ในอัลบั้มที่สอง ภาพเสนอของเงินเงิน เปลี่ยนเป็นใส่ชุดไทย แขนกระบอก ผ้าไหมสีส้มปนสีทองถือช่อกล้วยไม้สีเหลือง ใส่ชุดนี้ร้องเพลงในมิวสิกวิดีโอและในการแสดงสด ทำให้ภาพของเงินเงินยิ่งเด่นชัดขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง ภาพของเพศที่สามแบบที่เงินเงินได้นำเสนอ เข้าสู่กรอบของความเป็นไทย แต่งกายเรียบร้อย ปกปิด ดูเป็นกุลสตรี และเพลงโปรโมทที่ชื่อ “ข้าคือคนไทย” ยังมีเนื้อหาปลุกใจ ให้รักชาติ รักแผ่นดิน ภาพของเงินเงินจึงกลายเป็นภาพของผู้หญิงแสนสวยและดี ภาพของเงินเงินที่เป็นเพศที่สาม เป็นสาวประเภทสองที่เด่นดัง ค่อยๆ เลือนหายไป

คตินิยมที่ว่า “ทำดี แต่อย่าเด่น จะเป็นภัย” นำมาใช้กับภาพของเพศที่สามได้เสมอ ดังเช่นภาพของกะเทย สาวประเภทสองที่เบียดออกมายืนอยู่ในสังคมแถวหน้า เห็นภาพชนิดที่เรียกว่า ไม่น่าจะออกมาได้ เด่นเกินไปในสังคมและเด่นเกินไปในวาทกรรมว่าด้วยความเปี่ยมเบน สังคมก็มีเทคนิควิทยาการที่จัดการกับกะเทยได้ทันทั่วทั้งที่ โดยให้ภาพเสนอของเงินเงินที่เป็นกะเทยเต็มรูปแบบ ดูเจือจาง และย้ายเงินเงินไปอยู่ที่ยี่สิบของผู้หญิง อย่างหนึ่งก็คือเพิ่มความแข็งแรงให้ระบบสองเพศ เพราะในที่สุดความเป็นผู้หญิงที่ดีก็จะเป็นเป้าหมายของกะเทย เป็นเป้าหมายที่ยืนยาวต่อไป ภาพที่เคยเด่นชัดและเป็นแนวหน้าของกะเทยอย่างเงินเงินก็จะค่อยๆ กลืนหายไปเช่นกัน

¹³ โปรดดูจาก รายการชัยบดินทร์โชว์ วันที่ 11 ตุลาคม 2550 ทางรายการเชิญ พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวศ ที่ขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการกรมตำรวจ เป็นแขกรับเชิญ โดย มยุรา เสวตศิลา เป็นพิธีกร พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เลือกเพลง “ต้องสู้ จังหวะ” ร้องในรายการ โดยกล่าวว่าเพลงนี้เป็นเพลงโปรด และและเป็นเพลงที่เตือนสติว่า เวลาที่มีปัญหาอย่าท้อแท้

ฉันเองก็ฟังเพลงของเงินเงิน บางเพลงก็ชอบที่เนื้อหา บางเพลงก็ชอบที่ความเก่งของเงินเงิน เพลง “ข้าคือคนไทย” ก็ชอบ ฟังแล้วรู้สึกว่าเพลงแข็งแรง และปลุกใจในการฟัง เป็นความรู้สึกร่วม แต่เป็นความรู้สึกร่วมกับความสำเร็จของเงินเงิน รู้สึกว่าการที่กะเทยจะได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวประเภทความเป็นชาติ หรือเรื่องในประเด็นของรัฐ เป็นเรื่องที่ยากแสนยาก เพลง “ข้าคือคนไทย” ถูกใช้ติดปากเวลาที่พูดถึงเรื่องของคนไทย จนต่อมาเมื่อเพลงนี้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ร้องติดปาก “เลปโล้” ค่ายเทปของเงินเงิน จึงได้นำมิวสิกวิดีโอเพลงข้าคือคนไทย ถ่ายทำใหม่ โดยเน้นที่การถ่ายทำในสิ่งสำคัญ และสถานที่สำคัญของไทย และทำดนตรีใหม่ โดยให้เป็นการรวม “ศิลปินดัง”¹⁴ ร่วมร้องเพลง โดยที่มิวสิกวิดีโอนี้ได้รับรางวัล มิวสิกวิดีโอดีเด่น เน้นความเป็นไทย จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(สวช.)¹⁵ เมื่อ 29 สิงหาคม 2544 (“ซัวร์ออดิโอกวาดสี่รางวัล,” ออนไลน์, 2544) ทำให้เพลงนี้ได้กลายเป็นเพลงปิดสถานีโทรทัศน์ อยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง

แต่สิ่งที่ฉันสนใจคือ เงินเงินหายไปไหน? ในเวลาที่เพลงนี้ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ

ทำไมเงินเงินจึงหายไป ?

ทั้งที่เงินเงินเป็นเจ้าของเพลง และทำให้เพลงนี้มีชื่อเสียงในเสียงร้องของเงินเงินเอง

นี่คือการจัดระบบให้กับเพศที่สามในรูปแบบหนึ่ง ในครั้งแรกก็ทำให้เงินเงิน ถูกมีภาพเป็นผู้หญิงในอุดมคติและในครั้งนี้นั้นเงินเงินก็กลายเป็นคนอื่น ล่องหนไปจากเพลงยอดนิยมของตัวเอง เพลง “ข้าคือคนไทย” เมื่อถึงเวลาที่จะได้รับรางวัล หรือทำเพลงใหม่ให้ดีขึ้นทั้งในด้านดนตรีและความหลากหลายในจำนวนนักร้อง ก็เปรียบเสมือนการจัดสังคมให้เข้ารูปเข้ารอย จำเป็นที่จะต้องจัดระบบกับสิ่งใดที่ไม่เข้าพวกให้เข้ากับชนิดใดชนิดหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน แต่มีกลุ่มที่ใหญ่กว่า พร้อมทั้งดัดเพศที่สามออกไปให้เป็นคนอื่น

ทำให้รูปแบบใหม่ของเพลงของเพลงข้าคือคนไทยจึงไม่มีเงินเงิน¹⁶

¹⁴ ยกตัวอย่าง ศิลปินนักร้องดัง ได้แก่ ศิริพร อยู่ยอด (ต๊ัก ลีลา), ศิริศักดิ์ นันทเสน (ต๊ัก ชิโร่) ซึ่งต่างก็มีครอบครัวและมีบุตร มองได้ว่าเป็นตัวแทนของ ศิลปิน “ชายจริง หญิงแท้”

¹⁵ ชื่อเต็มของข้อมูลคือ “ซัวร์ออดิโอ กวาดสี่รางวัล มิวสิกวิดีโอดีเด่น เน้นความเป็นไทย,” (http://www.sureaudio.com/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=158&Itemid=39), 29 สิงหาคม 2544.

¹⁶ หากมองอีกด้าน เงินเงิน อาจเปื้อนสังคมในเมืองไทยที่มีการแบ่งเพศแบบสองขั้ว และปฏิเสธการร่วมร้องเพลง ย้ายไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

นับจากเวลานั้นที่เข้ามาเรียนปริญญาโท จนถึงเวลานี้ในขณะที่พิมพ์ ฉันมองเห็นข้อดีของทฤษฎีต่างๆอันเนื่องมาจากสตรีศึกษามากมาย

อย่างน้อยฉันก็ได้รู้ว่า มุมมองที่มีอยู่ในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของเพศสภาพที่หลากหลายนั้น เป็นมุมมองที่เป็นประโยชน์ แต่ในสังคมมักไม่ค่อยมีใครมองเห็น ส่งผลให้การทำงานของสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรม ได้ปิดบัง ซ่อนเร้น หรือจัดการกับความหลากหลายให้กลายเป็นภาพเดียวซึ่งเป็นการปฏิบัติที่แนบเนียนและซ่อนทับกันตลอดเวลา